

ECOURI

UCRAINE

Revistă literar-culturală și educativ-informativă
a Uniunii Ucrainenilor din România

34 | MARTIE 2022

*Nu murise Ucrainei nici gloria, nici libertatea,
Sigur, frați ucraineni, ne va mai surâde soarta.
Pieri-vor dușmanii noștri, precum piere roua-n soare,
Stăpâni-vom cu mândrie strămoșeasca noastră glie.*

*Pentru libertate, sufletul și trupul noi le vom jertfi,
Să arătăm, fraților, că suntem ai cazacilor fii!*

(Din Imnul de Stat al Ucrainei)

Slavă Ucrainei! Glorie eroilor!

Ucraina Eroică

Adesea, constatăm cu amărăciune că zicerea „Sângele apă nu se face” este neadevărată. Ba se face apă și încă apă chioară, după cum o dovește mișleasca agresiune rusească asupra pașnicei și independentei Ucraine. Chestiunea a tratat-o pe larg – aș zice, premonitoriu – prietenul meu, scriitorul Mihai Hafia Traista în lucrarea sa de doctorat. Și nu insist. Constatarea este, însă, nu numai foarte tristă, ci tragică.

Invadatorul rus invocă un motiv de-a dreptul hilar al declanșării războiului: vrea, chipurile, să înlăture din fruntea Ucrainei o conducere, cică, nazisto-narcomană. E o minciună sfruntată, căci toată lumea cunoaște adevăratul motiv: pur și simplu, Rusia nu poate accepta starea de fapt, și anume că Ucraina este, în sfârșit, un stat liber și independent, stăpân pe propria soartă.

În aceste zile, cu toate pierderile de vieți omenești, cu tot tragicul exod al bătrânilor, femeilor și copiilor, care sunt nevoiți să fugă din calea urgiei, și cu toate distrugerile provocate de agresorul rus, Ucraina se apără eroic, având în președintele său Volodymyr Zelenskyi un strălucit exemplu de bărbăție și curaj!

Dârzenia cu care luptă poporul ucrainean pentru a-și apăra țara mi-a adus în memorie versurile lui George Coșbuc, învățate încă în școala primară; sper că mi le amintesc exact:

Viața asta-i bun pierdut,
Când n-o trăiești cum ai fi vrut!
Și-acum ar vrea un neam călău
S-arunce jug în gâtul tău.

(...)

(...)

Tot una e dac-ai murit
Flăcău ori moș îngârbovit,
Dar nu-i totuna leu să mori
Ori câine-nlănțuit!

Ucraina eroică luptă. Ucraina eroică va învinge! Glorie Ucrainei și eroilor săi!

Corneliu IROD

Magdalena LASZLO-KUŢIUK

300 DE ANI DE LA NAȘTERE

Hryhorii Savyci Skovoroda (1722-1794)

CONFRUNTAREA DINTRE BINE și RĂU În opera lui Skovoroda¹

Acestei problematice îi este dedicat dialogul „Confruntarea arhanghelului Mihail cu Satan despre: e ușor să fii bun”.

În acest text, găsim o serie de citate din cărțile Noului Testament, inclusiv din cele mai puțin dezbătute, precum „A doua epistolă Sobornicească a Sfântului Apostol Petru” și „Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iuda”. Totuși, aceste citate se referă la aspectele formale ale textului, precum titlul și limbajul său. Mult mai importantă ni se pare prezența lui Barachel printre arhangheli. În Biblie, el nu este un arhanghel, ci tatăl lui Elihu, unul dintre personajele „Cărții lui Iov”. Este semnificativ însuși faptul că Skovoroda folosește acest nume care înseamnă „Dumnezeu a binecuvântat”, deoarece ne arată că pentru compunerea acestui text el a reflectat asupra cărții Iov. De fapt, aceasta este una dintre puținele cărți ale Vechiului Testament, unde personajul lui Satan joacă un rol important, din care noi putem înțelege ce însemnătate avea Satan în gândirea mitologică a evreilor antici. În continuare, în Evanghelie, rolul lui s-a schimbat

radical, fără să mai amintim operele de ficțiune. La Milton, el practic înlocuiește șarpele, fiind principalul vinovat pentru căderea omului în păcat. La Skovoroda, rolul lui este mai asemănător cu rolul lui Satan din Cartea lui Iov. Acesta este antagonistul forțelor binelui, cu care arhanghelul Mihail se descurcă destul de ușor. Satan afirmă că în iad sunt mai mulți oameni decât în rai, deoarece principiile conduitei creștine sunt greu de respectat, în special cele referitoare la carnea și corpul uman. Prin aceste cuvinte, el l-a supărat foarte tare pe Mihail, care considera că cea mai dezgustătoare triadă este formată din Satan, carne și lume. În text, Mihail apare ca purtător de cuvânt al viziunilor ascetice ale autorului. El ia sabia divină și străpunge cu vârful de diamant inima lui Satan. Satan zboară către norul serii, dar și de acolo strigă: „eu am câștigat”, refuzând să se supună voinței arhanghelului.

(Continuare la pag. 3)

Traducere din limba ucraineană
de Jessica BILCEC

¹ Articol preluat din revista „Naș holos” („Glasul nostru”), nr. 125-126/2004.

La începutul tuturor formelor de relief, în însăși larghețea gândului despre ele, se află trasată adânc și de neșters poteca copilăriei pe care a pășit pentru prima dată liber, pe picioarele sale desculțe. Sunt nenumărate potecile care împânzesc, ca niște nojițe pentru opinci, dealurile și povârnișurile din preajma ținutului natal, vărsându-se în albia drumului alb sau dispărând lângă apă și în desișul verde al sălcilor. Instinctul rural al oamenilor și animalelor a trasat aceste căi, iar nevoia le-a bătorit. Casa care l-a născut pe Taras este sub sub deal, aproape:

„Lângă crângul verde,
Ce se-ntunecă pe ape.”

Pe aceste poteci măturate de vânt și spălate de ploii, părinții lui Taras mai făceau câte-un popas, așezându-se pe un bolovan și adăpostindu-se sub copac ori pe loc sterp, umbră subțire, spre a se odihni, a se ruga sau a-și număra puținii bănuți luați în târg pe produse țărănești. Acolo și-a întemeiat băiatul gândul alături de ai săi, acolo, puțin știutor și slăbuț, cu mâinile goale, s-a simțit fericit de o fericire amănunțită, fericit de toate câte acolo nu erau, nu puteau fi și nu vor fi niciodată, că așa-i la vremuri de copilărie. Iar pe toate drumurile și căile pe care le-a străbătut mai târziu în viață a trăit numai din această sărmană fericire, din gândul său despre bogăția și frumusețea lumii acesteia. Căci, sub toate drumurile pământului, avea să curgă continuu, vizibile numai pentru el, potecile aspre din ținutul stepei, din ziua în care avea s-o părăsească și până să devină Cobzar adevărat, fie și pentru faptul că se justifică pe sine, cântând și fredonând, în vreme ce „ospățul din Liseanka” merge strună.

Strună – vorba vine – Liseanka, orașel în ținutul Zvenihorodka, de lângă râul Tikiciul Putred. Aici s-au întâlnit Honta cu Zalizneak și au dăruit o clădire veche, clădită, se pare, de Bohdan (după o notă a lui T. Șevcenko). Episodul despre „întâlnirea lui Honta” cu Zalizneak este creat pe baza legendelor populare. În realitate, Honta s-a împrietenit cu Zalizneak la Uman.

În adolescentinul suflet poetic al băiatului de la țară, crescut în natura stepei, la o vârstă cum el însuși avea s-o numească mai târziu – „a celei mai fragede tinereți” – încep să încolțească efuziuni sentimentale când, spune tot el, „doritor fiind ai vrea să cuprinzi cu ochii sufletului lumea toată, în timp și în spațiu”. Apoi, mai notează și un alt aspect: „În stepă, noaptea e senină, noapte cu lună, liniștită, o noapte magică! În stepă, nu-i niciun foșnet, nicio mișcare, doar treci pe lângă vreo movilă, năgara de pe ea pare că se mișcă și nu știi de ce îți este frică.”

Într-adevăr, stepa a reprezentat pentru viitorul poet al neamului un lăcaș ancestral. Mai apropiat de adevăr spus, un sălaș pentru o stea coborâtore în el de când s-a născut. Iar revirimentul acesta se repeta ca o revelație ce-i venea prin suflet de la Dumnezeu, mai ales când adolescența anotimpurilor, primăvara, peste întreg teritoriul stepei cobora. Putem spune că stepa natală deținea în ființa ei un mugure dător de taină. Atunci, mugurește vorbind, trezea în sufletul adolescentului dorința de a-și desfolia tainele. El singur recunoaște, traducând simțământul prin cuvintele „nevoia de a se contopi cu necuprinsul universului”. Acesta este simptom al unei desfătări în plină implozie tinerească (sufletească), iscat pentru a se face simțită, remarcată nevoia unui sindrom de cuprindere poetică de necuprins.

Sensuri suplimentare, dogmatico-literare ale necuprinsului vizat vor deveni în creațiile de mai târziu o vrednică și îndreptățită mărturie estetică și etică. În fond, în esență, în sângele tânărului bard de mai târziu, începuse să bată orologiul naturii ca în niște seve.

Momentul din creație numit „cântecele cobzarului valah” trădează, artisticeste comparând, aproximativ valoarea tablourilor create într-o vreme, când, cu toate restricțiile impuse de autorități, Șevcenko a continuat să picteze și să scrie. Atașat naturii și locurilor natale, efuziunilor poetice li s-a oferit prilejul de a urca în piscul sufletului său, printr-o lacrimă cu gust amar. Concomitent cu descrierea tragediilor ce se abăteau peste ținuturile de pe malul drept al Niprului, inima poetului devenise un fel de Stat Major al ostirilor, de gânduri de eliberare împotriva jugului feudalo-sclavagist,

naționalist și religios. Practic, poetul începuse a întreprinde incursiuni în istoria stepelor Niprului, cu scopul de a capta și a desluși traiectul ascuns al unor întâmplări amare, devenite pentru el surse de inspirație. Toate stelele de pe cerul nopții, într-un loc cum e stepa, n-au putut laolaltă, la un moment dat, să facă cât scânteia din firea viitorului vizionar Cobzar.

Deseori, sensul adevărat al unei creații literare se așază cu un război complicat. Într-un timp de inspirație – relativ scurt – poți privi cu sânge rece oastea de gânduri („Gânduri, ale mele gânduri...”) și sentimente, cum se mișcă pe câmpul de luptă al unei pagini de creație, când înainte, când înapoi... Iar atunci când pierderea luptei pare inevitabilă, cugetul căpătând putere la durere, poetul se

„Până-n mări Zaporojenii
Umplu stepa lată.
Atamanii pe cai negri
Trec prin tui călare...”

În esență, stepa și marea nu sunt numai un spațiu eroic, ci, pentru Ucraina, sunt un spațiu vital, pentru un timp eroic. Ce ți-e scris pe frunte... În mod sigur „Gânduri ale mele, gânduri...”. Ideea de destin survine ca un îndemn pentru urmași, vrednicie într-o împlinire pentru cei tineri din neam:

„Mergeți, flori, în Ucraina,
De ea s-aveți parte...”

Oricât de îndelungat urmată cărarea din destinul vieții, după cale de-o șerpuire, ea se închidea cu simbolul unui cerc; împlinirea firească fiind doar o adăugire până ce trebuia să reajungă în punctul de plecare. Revenind acasă, un simbol de dor împlinit și urare aveau să rămână laolaltă. Și zice Cobzarul:

„Maică bună, Ucraină,
Să-i aștepti cu dorul
Pe copiii mei zburdalnici
Cum ți-aștepti odorul”.
Câtă duiosie de poet al neamului – câtă inimoșie!

Ucraina, ca mamă, nu se putea realiza fără asemenea sentimente esențiale și totale!

„Cobzarul cântă și fredonează” – încercarea lui e una potrivit de bună în scopul de a-și face meseria, de a fi mai bun în fața lui însuși, nu în fața haidamacilor. Aceasta a fost și singura lui pricepere, geniala sa înclinație. A cânta sau a fredona, liric e același lucru, grele însă de bilanțul luptei rămân notele creației sale. Tentația înălțării unui cântec este amănunțită, când ia parte la o mișcare populară de eliberare, dar izbânda adevărată este numai atunci când luptă cinstit singur, când nu te sapă de la spate trupele țarului (amin-tire ce se va regăsi, cunoscută sub numele de Koliivșcina).

Găsind în lumea creatoare a marilor romantici din literaturile europene modele demne de inspirație, bardul dezvăluie în poemele „Caucazul”, „Țării” și „Visul” evenimente și fapte deplorabile, care s-au succedat pe fundalul imperiului țarist. Acestea sunt prezentate în toată goliciunea lor. Toate aceste trei poeme se constituie în ceea ce unii critici literari au numit „ciclul antimonarhic”. Caucazul – Piscul eliberării:

„După munți stau norii, nourul îi strânge,
Semănați cu jale și stropiți cu sânge.
Prometeu de mult stă-acolo...”

Înălțându-l de stâncă, într-adevăr, unica grijă a zeilor este de a nu lăsa eroului nicio evadare. Pericol:

„Se trezi-va libertatea!”

Doar că, zicem noi, punând stăpânire pe trupul lui Prometeu, spiritul gânditor al acestuia – „Piscul” – rămâne liber cum e piscul muntelui.

Tot astfel, în continuare:

„După munți stau munții, nourul îi strânge (...)
Acolo noi cei milostivi
Am dus sărmana libertate,
Goală și fără de bucate
Și o chinuim...”

Prometeu este numai un început de pedeapsă a omului pentru emanciparea sa:

„Dar plânsul mamelor sărmale!
Dar plânsul de bărbați și tați,
S-a transformat nu-n râu, ci-n mare,
Mare-nfocată! Slavă! Slavă!”

Bine spui tu, Cobzare: „Slavă!” E ca în Mitologie: marea – Prometeu a dat-o-n stăpânire grecilor, făcându-le corăbii pentru cunoaștere și schimb de idei, obiceiuri și credințe. Prometeu descrie piscul muntelui într-un arc de cerc pe cer, spre un plus de orizont. Oameni se regăsesc la poalele muntelui, se-ntreabă, se confruntă și își răspund ori nu. Și se încred apoi dintr-o privire geografică și o profesiune de credință, despre „Aliluia”:

„Stepa, marea și movila
Ți-or vorbi de mine.”

(Va urma)

Mihai MATEICIUC

Cobzarul cântă stepa, muntele și marea

Oleh Șupleak. *Suspînă Niprul larg, se zbate...*

întreabă profund tulburat: *Cum adică, una ca asta?* Totul se petrece, comparativ, la fel ca în cea mai cruntă răzvrătire a mișcării haidamacilor, cum a fost cea din 1768. Sacrificiul conaționalilor vine spre binele eroismului, și, prin acest transfer, faptele lor au devenit benefice simboluri de eroism. Edificator rămâne poemul-epistolă, intitulat sugestiv: „Și celor morți, și celor vii, și celor nenăscuți, compatrioților mei din Ucraina și dincolo de Ucraina, prieteneasca mea epistolă”. Sfârșitul acestui poem răsună testamentar:

„Frații mei, îmbrățișați-vă
Vă implor fierbinte!”
(14 dec. 1845, Viunișcea)

Nu-i de mirare, deci, de ce Șevcenko tinde prin mesajul întregii sale opere să trezească conștiințele contemporane, spre cucerirea unor tărâmurii ascunse din viață, îndemnând să se urmeze exemplul pilduitor al străbunilor. O divagație despre Hamalia presupune, mai întâi, recunoștința că toate râurile Ucrainei lucrau din răspuțeri pentru mare, folosind curgeri blânde, dar argumente repezi de cuvinte (poetice), valuri arare:

„Și plutesc cântând pe mare
Marea-n vânt vuieste,
Iar Hamalia cu luntrea
Drumul cârmuiește...”

Încrăzătorii, precum acest Hamalia, nevoie de umeri puternici au, umeri și brațe ca de halterofil, deoarece adâncurile sunt umbre de corali și piatră:

„Inima-i în piept se zbate,
Marea se frământă.
Nu se tem – și după valuri
Se ascund și cântă:”

Vedeți? Progresul în înțelepciune, jocul acesta poetic de-a v-ați ascunselea cu valurile a însemnat, paradoxal, un progres de luptă.

Vitejia pe mare nu înseamnă nimic, dacă nu te încingi, în prealabil, cu un brâu de apă, cu un brâu de-acasă – cum e Niprul... În privința aceasta, există un precedent de care trebuie ținut seama:

„Supărat pe noi e Niprul,
Plânge Ucraina...”

De aceea, timpul petrecut în străbaterea unui asemenea spațiu devine eroic:

(Continuare din nr. 33)

5

Pe-atunci eram un tânăr frumos;
La șaptezeci de ani, trebuie să-mi fie iertat când spun
Că în tinerețea mea, supuși, cavaleri,
Oameni în puterea vârstei sau tineri,
Puțini puteau să mă întreacă,
Căci aveam vârtute, tinerețe, veselie
Și o față ce nu era precum o vedeți acum,
Dar plăcută atunci, pe cât de posomorâtă-i astăzi;
Pentru că vremea și grija, și războiul
brăzdându-mi fruntea,
Mai că mi-au dezhădăcinat și sufletul.
Părinții mei acum cu greu m-ar recunoaște,
Alăturând ceea ce sunt cu ceea ce-am fost,
Însă această schimbare s-a făcut în mine
Încă până a nu arunca pecetea sa în față-mi
bătrânețea.
Cu toții știți: că anii cei mulți nu mi-au scăzut
Puterea, îndrăzneala și înțelepciunea,
Căci altminteri nu aș fi aici în ceasul acesta,
A vă povesti istorii vechi, sub un stejar,
Cu ceruri fără stele drept baldachin.
Dar să continui: frumusețea Terezei,
Ah, parcă o văd și-acum, trecând
Între mine și între acest copac,
Așa-i de vioaie și caldă încă aducerea-aminte de ea;
Însă tot n-aș găsi cuvinte, ca să vă descriu,
Cum era făcută aceea pe care eu am iubit-o atât:
Avea ochii asiatici

George Gordon BYRON

MAZEPA

Tereza. Ilustrație de E. Wood, gravura de W. H. Mote

(Ca și vecinii noștri turci,
Având amestecat cu sângele nostru polonez),
Asemeni de negri ca cerul
Ce-i acum deasupra noastră;
Dar din ei țâșnea o văpaie vioaie,
Precum cea dintâi arătare a lunii în mijlocul nopții;
Acești ochi mari, negri, înotând în valuri de lumină,
Părea că se topecsc în propriile lor raze;
Așa de plini de dragoste și foc erau,
Asemenea sfinților ce-n vremi de prigoană
Ridică la cer ochii lor veseli,
Învăluți într-o pară aprinsă,
Într-atât de bucuroși de a muri.
Fruntea-i ca un golf liniștit în toiul verii,
Oglindind soarele, atât de limpede,
Cristalizând cerul în valuri fără de murmur.
Obrazul ei, buzele ei – dar la ce să mai înșir?
Am iubit-o atunci și încă-o mai iubesc;
Și cei ca mine iubesc într-adevăr
Cu o sălbatică strășnicie, fericiți sau ticăloși.
Și încă până la bătrânețe,
Când numai o zadarnică umbră a vremii trecute
Ne dă ocol,
Așa este și-așa va fi Mazeza până la urmă.

(Va urma)

Traducere în limba română
de **Costache NEGRI**
Versificare și diortosire
de **Ignatie GRECU**

Confruntarea dintre bine și rău în opera lui Skovoroda

(Continuare de la pag. 1)

Mihail, în conformitate cu semnificația etimologică a propriului nume (cine este ca Dumnezeu?) îl ia ca martor pe însuși Dumnezeu pentru dreptatea sa, spunând că Dumnezeu „a închis fălcile acestui balaur”. În textul Biblic, acest aspect nu apare, însă chiar în Cartea lui Iov, Dumnezeu își demonstrează puterea închizând fălcile Leviatanului și ale Behemotului, creaturi puternice și înfricoșătoare.

În continuare, Skovoroda renunță la dialog și trece la proza limbii angelice. Scopul ei este același ca cel al disputei dintre Mihail și Satan, adică demonstrarea neadevărului privitor la faptul că Legile lui Dumnezeu sunt „și amare, și grele, și nefolositoare”. Astfel de cuvinte poate spune numai cel care nu crede în Dumnezeu, adică este nebun în inima lui. Acest lucru se arată la nota de subsol și este o trimitere la Psalmul 52/53. În același timp, autorul subliniază că principalul lui scop este demonstrarea faptului că Dumnezeu vrea să fim veseli.

Aceasta este o atitudine tipică lui Skovoroda, chiar dacă, în realitate, el însuși oscila deseori între melancolie și echilibru sufletesc și, probabil, scria texte mai degrabă pentru el, ca să-și poată liniști cumva extremele stărilor de spirit.

Spre deosebire de Cartea lui Iov, unde calomnia lui Satan e îndreptată spre Iov, în cartea lui Skovoroda, calomnia lui e îndreptată împotriva lui Dumnezeu. În Biblie, suferințele îl duc pe Iov în culmea disperării, de care el, totuși, nu trece, deoarece persoanele apropiate se străduiesc să-l avertizeze, iar, mai târziu, însuși Dumnezeu îi arată faptul că îndoilele sale sunt neîntemeiate. În textul lui Skovoroda, acest rol și-l asumă îngerii.

Întrucât, în ultima vreme, în țara noastră, a început să se scrie mult despre îngeri, a apărut chiar și o carte specială a remarcabilului istoric de artă Andrei Pleșu, ca o continuare pe marginea dialogului lui Skovoroda „Confruntarea arhanghelului Mihail cu Satan despre: e ușor să fii bun”, am dori dezvoltarea acestei teme.

În Cartea lui Iov, îngerii nu apar, cu excepția versetelor 6-12 al primului capitol, unde se vorbește despre întrunirea de la curtea Domnului: „Dar într-o zi îngerii lui Dumnezeu (în original, Bnei elohim) s-au înfățișat înaintea Domnului și Satan a venit și el printre ei.”

În traducerea din greaca veche a Sfintei Scripturi (Septuaginta), realizată de înșiși evrei, cuvintele „Bnei elohim” sunt traduse ca angelos. De aici, gânditorii religioși de mai

târziu, precum gnosticii, au ajuns la concluzia că și Satan a fost unul dintre fiii lui Dumnezeu. Așa se explică numele său „Satanail” la gnostici și bogomili (împrumutat din misterul² lui Panas Myrnyi „Căderea în păcat sau ispita”). Istoricii religioși au ajuns la concluzia că „fiii lui Dumnezeu” nu sunt altceva decât o metamorfoză în politeismul evreiesc a tinerilor zei din politeismul triburilor canaanite, care se supuneau la rândul lor zeilor mai vechi. Printre îngeri, Satan este un spirit mincinos. Așa apare și în Cartea întâi a Croniclelor, capitolul 22. În schimb, îngerii sunt înfăptuitorii poruncilor divine sau trimișii lui Dumnezeu. Acest lucru la Skovoroda nu apare. Ei nu sunt doar un instrument de pedeapsă, ci au în acțiunile lor o măsură destul de mare de liber arbitru (la fel ca în confruntarea amintită mai sus dintre arhanghelul Mihail și Satan). Uneori, Skovoroda chiar se îndepărtează de vechea ortodoxie, cum ar fi în capitolul „Calea salvării”. Acesta este Iisus, despre nașterea căruia arhanghelul îi vestește Mariei „calea, adevărul și viața”, dar aici autorul adaugă: „ce se naște din carne e carne, ce se naște din spirit e spirit, care a sfințit inimile și pânțele noastre”. Iisus este spiritul adevărului, iar pe sine Skovoroda (Daniel, Barsaba) se autoproclamă prieten al îngerilor, fiind și el un spirit al adevărului. Chemarea lui e să discearnă răul și să aleagă binele, cum face arhanghelul Gavriil din cartea necanonică despre Tobia. În schimb, autorul li se opune ferm bogaților și ipocriților. Ipocriții sunt „maimuțele adevăratei sfințenii, care se bucură de suferința aproapelui, care obțin profituri de pe urma evlaviei, sărută în fiecare zi poruncile lui Dumnezeu și le vând pentru bani”.

Acest text, în afara elementului critic îndreptat împotriva unor funcționari ai bisericii, are și o puternică urmă mistică, întărită de împrumuturile din Apocalipsa Noului Testament. Așa se prezintă și capitolul „Stearpa care plânge”, unde întâlnim texte din lucrările poetice ale lui Varlaam Liașevskyi, care au ajuns la noi doar în textele lui Skovoroda, mai exact din textul lui Liașevskyi „Biserica exilată”. Însuși Skovoroda își transmite viziunile mistice la scară planetară. Este vorba despre confruntarea îngerilor cu Satan, a binelui și a răului pe pământ, în urma căreia coboară „o nouă lumină”. Poeziile care însoțesc această epifanie sunt împrumutate din cântecul victorios al lui Teofan Prokopovyci.

Dacă relația dintre îngeri și Dumnezeu apare destul de clar în textele biblice, cu atât mai mult, cu cât arhanghelii au nume teoforice, în legătură directă cu poziția lor față de

Dumnezeu, atunci mult mai încheșată apare legătura dintre crearea omului și crearea îngerilor. Acest lucru le-a dat bătăi de cap teologilor creștini, începând cu Origen, care considera că îngerii și oamenii sunt doar diferite stadii de separare, îndepărtarea făpturilor de Creator, ca rezultat al răcirii lor față de originea lor divină, pur spirituală. Totuși, există un text biblic în care crearea omului e pusă în legătură directă cu apariția îngerilor. Este vorba de cartea profetului Iezechiel, capitolul 28, versetele 12-19. Unii cercetători văd aici o explicație pentru identitatea personajului Adam Kadmon din literatura apocrifă și rabinică evreiască, adică primul Adam. Iezechiel scrie: „Fiul omului, cântă un cântec de jale cu privire la regele Tirului și spune-i: «Iată ce zice Domnul Suveran: „Tu erai modelul de perfecțiune, plin de înțelepciune și desăvârșit în frumusețe. Erai în Eden, grădina lui Dumnezeu. Erai împodobit cu tot felul de pietre prețioase: rubin, topaz, jasp, cristolit, onix, jad, safir, turcoază și smarald, iar monturile lor erau din aur. Ele au fost pregătite în ziua în care ai fost creat. Eu te-am uns ca heruvim ocrotitor. Erai pe muntele sfânt al lui Dumnezeu și umblai printre pietre de foc. Ai fost ireproșabil în căile tale din ziua în care ai fost creat până s-a găsit nedreptate în tine. Din cauză că ai făcut mult comerț, te-ai umplut de violență și ai început să păcătuiești. De aceea te voi alunga de pe muntele lui Dumnezeu ca pe cineva pângărit și te voi nimici din mijlocul pietrelor de foc, o, heruvim ocrotitor! Inima ți s-a umplut de trufie din cauza frumuseții tale. Ți-ai pierdut înțelepciunea din cauza splendorii tale. Te voi arunca pe pământ. Te voi face o privesc. Toți cei din alte popoare care te cunoșteau te vor privi înmărmuriți. Sfârșitul tău va fi neașteptat și îngrozitor și nu vei mai exista niciodată»”.

Nouă ni se pare că aceasta nu este doar o variantă a legendei despre crearea primului om, ca o combinație de diferite elemente cosmogonice, având caracteristica unui personaj real, regele orașului Tir. Aceasta este tocmai aceea metodă cu ajutorul căreia Skovoroda a combinat realul și miticul, pe fondul disprețului față de ceea ce își doresc majoritatea oamenilor: bogăție, onoare, frumusețe fizică. Pentru astfel de idealuri, Skovoroda, la fel ca și Ezechiel, consideră că pedeapsa divină e binemeritată.

² Misterul, din misterul latin medieval (ceremonie), este un gen teatral apărut în secolul al XV-lea, în Evul Mediu târziu.

Tezaur literar (Literaturna skarbnyca)

POVEȘTI UCRAINESE

UN OM SĂRAC ȘI FII LUI

A fost odată ca niciodată un om sărac. El avea trei fii. Pe cel mare îl chema Petro, pe mijlociu, Havrylo, iar pe mezin – Ivan.

După ce băieții au mai crescut, tatăl i-a chemat la el și le-a spus:

– Băieți, eu am îmbătrânit și nu mai am cu ce să vă hrănesc. Voi ați crescut mari, plecați în lume și căutați-vă un rost. Iar după un an, să vă întoarceți acasă. Care dintre voi va câștiga mai mult, acela va rămâne cu mine.

Au plecat feciorii care-ncotro și fiecare a găsit de lucru. Trecu un an.

S-a întors acasă fiul cel mare și a adus bani mulți. A doua zi, s-a întors și mijlociul. Acesta a adus câteva bucăți mici de aur. A treia zi, s-a întors și mezinul și n-a adus nimic.

S-a supărat tatăl pe fiul cel mic și l-a alungat de acasă. Și a plecat băiatul încotro a văzut cu ochii. A mers el și a tot mers, până l-a apucat seara. Atunci a intrat băiatul într-un codru des, s-a așezat pe un ciot, a scos din traistă ultima bucată de pâine, pe care o luase de acasă, și s-a apucat să mănânce. Mănâncă el și se tot gândește ce să facă, încotro s-o apuce. Căzu atât de adânc pe gânduri, că nici nu observă când se apropie de el un uriaș.

– De ce ești atât de supărat, băiete? – îl întrebă uriașul. Iar Ivan îi povesti totul despre el.

– Dacă vrei, te-aș putea lua slugă la mine, – i-a propus uriașul.

Ivan se învoi și s-a dus cu noul lui stăpân. Au intrat în desișul adânc al pădurii, unde uriașul își avea casa. Și a rămas Ivan la casa uriașului.

N-o ducea rău la uriaș. Treabă nu avea prea multă. Uriașul l-a învățat pe Ivan să călărească și să mânuiască spada. L-a mai învățat uriașul să socotească, să scrie și să citească.

A trecut un an. Într-o zi, s-a întors uriașul acasă și-i spune lui Ivan:

– Pregătește-ți, Ivane, calul și armele, că ai să pleci spre miazăzi, iar acolo, după ce treci peste doi munți, ai să dai de o cetate mare. Cetatea e împrejmuată cu zid înalt, iar în cetate stă un strigoi, pe care tu trebuie să-l uci.

Călări Ivan trei zile și, în cele din urmă, văzu o înspăimântătoare cetate neagră, cu ziduri la fel de negre.

Ivan intră în cetate și ce vede acolo? Îl vede pe strigoi, iar acela ținea în mână o cârjă de fier.

Când îl văzu pe Ivan, strigoiul urlă cu glas tunător:

– Ce cauți aici? Cum ai îndrăznit să calci pe pământul meu?!

– Am venit să mă bat cu tine, – răspunse Ivan.

Strigoiul izbucni în hohot de râs și aruncă în Ivan cu cârja de fier.

Ivan se feri, și cârja trecu pe lângă el. Apoi apucă Ivan acea cârjă, ochi bine și unde n-o aruncă cu putere în strigoi și-l omorî pe loc. După aceea, intră Ivan în cetatea cea neagră, găsi acolo un cal murg, și și dârlogi negri, încălecă pe calul murg, iar pe al său îl legă de șa și porni la drum.

Uriașul îl aștepta pe Ivan. Când în văzu venind, l-a lăudat, apoi luă caii și-i duse în grajd.

Trecu iar o bucată de vreme, Ivan era tot mai isteț și mai puternic. Într-o zi, îl cheamă uriașul și-i zice:

– Acum o să te duci, Ivane, spre miazănoapte. Ai să treci prin păduri de nepătruns, ai să străbați mlaștini întinse, după care ai să vezi o cetate. În acea cetate e un alt strigoi. Mult rău le face el oamenilor. Pe acel strigoi trebuie să-l uci. Dacă-l uci, mlaștinile vor seca, și pământul se va usca, iar în locul lor, oamenii vor semăna grâne.

Ivan n-a stat mult pe gânduri și chiar a doua zi se îndreptă călare spre miazănoapte.

A mers el și a tot mers, până a ajuns la un codru des, aproape de nepătruns. Era foarte greu de trecut prin acel

desiș de codru, dar Ivan luă paloșul în mână și începu să lovească în dreapta și-n stânga, croindu-și drum. O zi întreagă a tot tăiat el, până l-a apucat noaptea. Ivan n-a avut încotro și a trebuit să înnopteze în pădure. A împiedicat calul, ca să nu se îndepărteze prea mult, iar el s-a culcat pe un strat de mușchi și a adormit.

Dar n-a dormit Ivan prea mult. Se trezi și observă că în jur copacii s-au rărit, de parcă s-au dat în lături. Totul strălucea într-o lumină minunată, pământul se umplu de flori parfumate. În copaci, păsări nemaivăzute cântau cu triluri, cum nu mai auzise Ivan până atunci.

La auzul acelor triluri, din adâncul pădurii și din lacuri apărură zâne – se prinseră-n dans și cântau. În jurul lor, s-au adunat viețuitoarele pădurii. Și niciuna dintre fiarele mari nu le ataca pe cele mici și slabe. Pe o creangă, chiar deasupra lui Ivan, stătea o bufniță bătrână, iar lângă ea, o turturică mică. Bufnița îi povestea ceva, iar turturica asculta.

Trase și Ivan cu urechea la cele spuse de bufniță. Din ceea ce povestea ea, el a înțeles că această pădure fusese fermecată, ca în ea să fie totul mort. Și doar când în acea pădure a venit Ivan, tăindu-și drum cu paloșul până-n mijlocul ei, în pădure totul a înviat. De aceea pentru păsări și animale era o adevărată sărbătoare.

Ivan s-a uitat la toate, s-a minunat și a adormit din nou. Se trezi Ivan la răsăritul soarelui. Își roti privirea și-și dădu seama că se află la marginea pădurii, iar în fața lui se întindea o câmpie până hăt departe și era plină de flori parfumate.

„Iată, – se gădi Ivan, – că se usucă și mlaștina. Trebuie să mă grăbesc și să temin cât mai repede cu strigoiul.”

Ivan puse șaua pe cal și porni la drum. Și n-a trebuit să călărească prea mult, că văzu o cetate mărească, împrejmuată cu zid înalt. Ivan năvăli în cetate și îl și văzu pe strigoiul vrăjitor, care îl aștepta.

Lupta între ei începu imediat. Dar pe strigoi puterile îl părăsiră curând. Ivan îl ucise. Apoi intră în cetate, unde găsi calul vrăjitorului, pe care-l luă, împreună cu harnașamentul lui și porni la drum.

Mergera el și se minuna: oamenii ieșiseră la munca câmpului – cosesc iarba, usucă fânul, ară. Lui Ivan i se umplu inima de bucurie, dădu pînteni calului, ca să ajungă mai repede acasă și să-i dea stăpânului vestea cea bună.

Se bucură stăpânul văzându-l pe Ivan, i-a luat calul și harnașamentul și i-a spus să meargă să se odihnească.

Dar n-avu parte Ivan de prea multă odihnă, pentru că trebuia să pornească spre răsărit ca să-l înfrunte pe al treilea strigoi. De astă dată, Ivan trebuia să străbată stepe întinse fără apă și prin deșerturi. Șerpi mari îi tăiau calea, amenințându-i viața. Pe Ivan îl mai atacau și îngrozitori păianjeni uriași, încercând să-l înfășoare în pânza lor, apoi îi apăreau tot felul de vedenii, ca să-i abată calea. Vede Ivan un lac, vede un râu, dă să bea apă din ele, ca să-și potolească setea, dar oricât ar alerga, apa fugea de el.

Ivan hotărî să meargă numai spre răsărit, fără să se mai abată în vreo parte. Așa și făcu. Până la urmă, a ajuns la o cetate mare și albă, înconjurată de un zid înalt. Aici avu Ivan parte de lupta cea mai grea. Dar l-a învins și pe cel de-al treilea strigoi, i-a luat calul alb, cu șaua și dârlogii lui și făcu cale-ntoarsă.

În drum spre casă, Ivan observă că deșertul înverzi, în albiile secate era iarăși apă, lacurile s-au umplut și ele cu apă și luceau la soare ca niște oglinzi. În copaci cântau păsărele.

Ivan a sosit acasă, i-a dat uriașului calul alb cu harnașamentul lui, iar el se culcă pentru a se odihni. Iar după ce se odihni, Ivan se apucă iarăși de învățătură și învăță destule lucruri noi.

Dar lui Ivan nu-i dădea pace un gând: oare de ce nu se duce stăpânul lui să se lupte și-l trimite pe el? Așa că îl întrebă:

– Să nu te superi, stăpâne, că te întreb, dar aș vrea să știu de ce dumneata, care ești atât de puternic și îndemnatic, nu te duci să te lupți cu strigoi, dar mă trimiți pe mine?

Uriașul surâse și răspunse:

– Să știi, fiule, că dacă o faptă mare e făcută de cineva puternic și înțelept, acea faptă n-are cine știe ce valoare. Să ții minte că, uneori, faptele mari sunt înfăptuite nu de oameni care știu multe și sunt foarte puternici, ci de cei care au voință puternică și dorință multă.

Răspunsul stăpânului l-a mulțumit și l-a liniștit pe Ivan.

Într-o zi, uriașul l-a invitat pe Ivan să facă o plimbare. Au încălecat și au plecat. Au ajuns într-un mare oraș și au văzut că totul se află într-o mare tristețe. Ivan și uriașul au întreat ce s-a întâmplat, că în oraș e atâta tristețe? Și li s-a răspuns:

– A năvălit peste noi un zmeu înspăimântător. Până acuma a răpus și a mâncat jumătate dintre vitele pe care le aveam și sigur o să mănânce și ce ne-a mai rămas, dacă nu i se dă fata împăratului. Fata împăratului e foarte bună și s-a învoit să meargă la zmeu, numai să salveze vitele noastre. Ne pare tare rău de fata împăratului, dar nici de vite nu ne îndurăm – fără vite o să murim. De aceea e atâta tristețe la noi. Dacă s-ar găsi un viteaz, care să-l învingă pe zmeu, împăratul i-ar da fata de nevastă, iar mai târziu și împărăția.

– Ivane, tu trebuie s-o salvezi pe fata împăratului și să scapi orașul de pacoste, – i-a spus uriașul.

Ivan și uriașul s-au întors acasă. Ivan a pus șaua pe calul murg, cel pe care l-a câștigat prin luptă de la strigoi, și-a luat rămas-bun de la uriaș, a încălecat și a plecat spre oraș.

Când a ajuns la oraș, a aflat că fata împăratului a fost luată de zmeu și a plecat cu el în pădure. Ivan l-a ajuns pe zmeu chiar în clipa când acela o ducea pe fata împăratului într-o peșteră mare.

– Stai, prințesă! – strigă Ivan. – Încă n-a venit vremea să mori.

Fetei i s-au uscat lacrimile pe obraz. I-a surâs lui Ivan, iar el s-a apropiat de peștera în care dispăruse zmeul și strigă cât putu de tare:

– Hei, zmeule, ieși afară să ne batem!
– Așteaptă puțin să mă pregătesc! – se auzi din peșteră o voce tunătoare.

Nu trecu mult, și din peșteră năvăli zmeul, tunând și fulgerând. Ivan sări pe cal și se avântă în întâmpinarea zmeului.

Se încinse o luptă strașnică. Cu mult curaj, Ivan îi reteza zmeului capetele unul după altul, dar nu apuca bine să-i reteze un cap, că în locul lui creștea altul. Zmeul vărsa flăcări pe fiecare gură și-l frigea pe Ivan, care simți că nu mai e mult și va pierde lupta.

Deodată, Zmeul îl dărmă pe Ivan cu cal cu tot, se urcă pe el și începu să-l sugrume. Dar Ivan scoase paloșul și

spintecă burta zmeului. Zmeul urlă atât de tare, încât cădeau frunzele de pe copaci. Dar a fost ultima lui zvâcolire.

Ivan o văzu pe fata împăratului, care stătea nu departe.

– De ce ești supărată? – o întrebă Ivan. – Uite, zmeul e mort. Poți pleca acasă la părinții tăi.

Se uită prințesa la el și-i spuse:

– Singură nu mă duc acasă. Merg numai cu tine, pentru că tu m-ai salvat pe mine și i-ai salvat și pe oamenii noștri.

Prințesa l-a luat pe Ivan de mână, au încălecat și au plecat spre oraș. Iar când au ajuns, au văzut că oamenii o plângeau pe prințesă.

– Nu mai plângeți! Eu sunt vie, iar Ivan este salvatorul meu și al vostru! – zise fata împăratului.

În oraș a fost bucurie mare, oamenii i-au condus pe Ivan și pe fată până la palatul împăratului. Împăratul tocmai își plângea unica fată, dar când a văzut-o veselă și fericită, a plâns de bucurie. Când a aflat împăratul cine i-a salvat fiica, i-a dat-o lui Ivan de nevastă. Și s-a făcut o nuntă atât de grozavă, cum nu mai văzuse lumea. Ivan l-a poftit la nuntă și pe stăpânul lui, pe uriaș, și poate că mai petrec și azi, dacă n-or fi murit.

*Traducere din limba ucraineană
de Corneliu IROD*

DESPRE CUVÂNTUL DIN LIMBA MATERNĂ ÎN VIZIUNEA LUI VASYL SUHOMLYNSKYI

Sărbătorită în fiecare an în luna februarie, Ziua Limbii Materne constituie un prilej de rememorare a activității unor personalități pentru care educația tinerei generații în spiritul iubirii față de limba maternă reprezintă baza dezvoltării armonioase a acesteia. O astfel de personalitate a fost Vasyl Suhomlynskyi, renumit pedagog, publicist și scriitor ucrainean, profund pătruns de spiritul național, dar, înainte de toate, profesor de limba și literatura ucraineană.

S-a născut la 28 martie 1918 în satul Vasylivka din raionul Onufriivskyi, regiunea Kirovohrad din Ucraina, într-o familie de țărani, având încă trei frați, care vor deveni toți învățători. În 1934, începe cursurile pregătitoare la Institutul Pedagogic din Kremenciuk, apoi devine student al Facultății de Limbă și Literatură ucraineană, dar, în 1935, este nevoit să-și întrerupă studiile din cauza unor probleme de sănătate și își începe activitatea de pedagog. Între 1935-1938, predă limba și literatura ucraineană la școala din Vasilivka. În 1936, reia studiile la distanță la Institutul Pedagogic din Poltava, pe care îl va numi cu mândrie „alma mater” datorită atmosferei propice studiului care domnea acolo. Trece prin experiența frontului din cel de-Al Doilea Război Mondial, fiind rănit în 1942, iar din 1948 devine director al școlii gimnaziale din Pavlyș, unde își va desfășura activitatea până la sfârșitul vieții. Timp de 32 de ani a ținut un jurnal pedagogic, în care își nota observații legate de comportamentul elevilor săi, multe din acestea regăsindu-se, ulterior, în paginile scrierilor sale. Aceasta a fost și cea mai prolifică perioadă a vieții sale în domeniul publicistic și literar. Devine doctor în pedagogie în 1955, fiind și autor a numeroase cărți, articole, texte pentru copii. Cariera sa atinge apogeul la 60 de ani, când se manifestă cu deosebită pregnanță talentul său de pedagog și cercetător în domeniul educației. Este autorul a 48 de monografii și broșuri, a peste 600 de articole și 1500 de povești și povestiri pentru copii. Printre cele mai importante lucrări publicate după 1960 putem aminti: *Духовний світ школяра (Lumea spirituală a elevului)*, *Смо порад учителеві (O sută de sfaturi pentru învățător)*, *Батьківська педагогіка (Pedagogia părinților)*, *Серце віддаю дітям (Îmi dăruiesc inima copiilor)*. Cartea *Серце віддаю дітям* a fost tradusă în 32 de limbi și a avut 55 de ediții. Moare la 2 septembrie 1970, dar va continua să existe pentru cei preocupați de educația copiilor prin numeroasele idei pe care le-a lansat.

Prin ce a rămas Vasyl Suhomlynskyi în conștiința contemporanilor și a celor care i-au urmat? În primul rând, printr-o încredere extraordinară în puterea dascălului de a modela sufletele și mințile copiilor. Marele pedagog considera că principala datorie a învățătorului, a profesorului este de a sădi în copii dragostea pentru limba maternă, care să devină baza pe care se va construi lumea spirituală a acestora. Întreaga sa activitate pedagogică pornește de la premisa că limba maternă este un izvor dător de viață, care trebuie să le fie dezvoltat copiilor din primii ani ai existenței. Cel care simte cuvântul cu inima și poate transmite cele mai subtile nuanțe ale gândirii și ale sentimentelor, acela se ridică pe o treaptă superioară a culturii.

În articolele sale, dintre care putem aminti *Слово рідної мови (Cuvântul limbii materne)*, *Джерело невмирущої криниці (Izvor de apă vie)*, *Рідне слово (Cuvântul matern)*, se găsesc răspunsuri la probleme mereu actuale, ca de exemplu cum să-l învățăm pe copil să recepteze cuvintele, să le înțeleagă și să le utilizeze oral și în scris. Pentru Suhomlynskyi, natura reprezintă o sursă inepuizabilă și mereu nouă de cunoștințe și, de aceea, considera că aici trebuie aduși copiii, pentru a-i determina să acorde atenție nuanțelor subtile ale culorilor, ale sunetelor sau ale mișcărilor.

Un punct de referință în activitatea sa de pedagog îl reprezintă articolul *Слово рідної мови (Cuvântul limbii materne)* (1968), în care autorul pornește de la ideea că, în societate, există ideea eronată conform căreia limba este materia de studiu cea mai ușoară la școală, că ea poate fi predată de oricine, că nu necesită abilități deosebite, cum se întâmplă în cazul matematicii, de exemplu. În realitate, predarea limbii este o activitate de o relevanță deosebită. În concepția sa, limba ar trebui predată de cei mai capabili și mai talentați dintre dascăli, fiind vorba, înainte de toate, de educație și nu de o simplă transmitere de cunoștințe. De asemenea, atrage atenția asupra pericolului pe care îl reprezintă amestecul dintre limbi (un gest de mare curaj, dacă ținem cont de perioada în care a fost scris articolul), la vremea respectivă copiii din Ucraina învățând ucraineana, rusa și o limbă străină. Teoretic, la terminarea școlii elementare, elevii trebuiau să vorbească bine două limbi și să citească și să răspundă la întrebări elementare într-o limbă străină. În realitate, nu se întâmpla așa, elevii ajungând în situația de a „mutila” limba, de a nu vorbi corect niciuna dintre limbi, iar această situație este descrisă foarte plastic de Suhomlynskyi: „*Să vorbești într-o asemenea limbă schilodită este același lucru cu a cânta la o vioară dezacordată (...)* Limba schilodită îl tâmpește, îl prosteste pe om, duce gândirea lui într-un stadiu primitiv. Pentru că limba

Lecturi bilingve

La data de 15 februarie 2022, în România, s-a sărbătorit „Ziua Națională a Lecturii”. Clasa a VI-a de la Școala Gimnazială Bălcăuți a marcat acest eveniment prin dramatizarea unei povești despre prietenie,

bunătate și renunțarea la obiceiul de a pune etichete. Este vorba de povestea populară ucraineană „Ursul și păianjenul” în traducerea lui Corneliu Irod, apărută în numărul 30 din noiembrie 2021 al revistei literar-culturale și educativ-informative „Ecouri ucrainene”, editate de UUR, la rubrica „Tezaur literar”.

Convallia HREHORCIUC

este o fereastră prin care omul privește lumea. Și ce va vedea el, dacă fereastra este murdară sau plină de pânze de păianjen? Nu mă îndoiesc deloc de faptul că una dintre cauzele eșecului general, a rămânării în urmă a elevilor este o limbă săracă, primitivă, în copilărie și în adolescență, în anii când se formează personalitatea.”

Soluția salvatoare pentru ieșirea din această situație este considerată a fi educarea la copii a iubirii pentru limba maternă: „*Să acordăm vioara – și doar atunci ea va cânta o melodie capabilă să-i impresioneze și să-i farmece pe ascultători*”. În același timp, se subliniază rolul esențial jucat de adult în satisfacerea curiozității manifestate de copil: dacă adultul va folosi, în explicațiile sale, un vocabular sărac, atunci reprezentările despre lume ale copilului vor fi alterate, dezvoltarea capacităților intelectuale ale acestuia fiind în legătură directă cu bogăția limbii în care i se răspunde. Suhomlynskyi oferă și câteva sfaturi pentru dascăli: să apeleze la basme și povești pentru a dezvolta fantezia copiilor, să cultive folclorul, să-i facă pe copii să se apropie de acest tezaur infinit de înțelepciune populară, să provoace mereu, în cadrul orelor, discuții despre realitatea înconjurătoare pentru ca elevii să învețe să simtă cuvântul, să exprime prin cuvânt un întreg diapazon de trăiri omenești.

O altă idee importantă pe care o pune în circulație pedagogul ucrainean este aceea că cine nu-și cunoaște și nu-și iubește cu adevărat limba maternă, acela nu va putea învăța pe deplin o altă limbă, subliniind astfel legătura intrinsecă dintre o bună cunoaștere a limbii materne și capacitatea de a învăța o altă limbă. Deși pare o afirmație hazardată, putem constata, în zilele noastre, adevărul dureros ascuns în spatele ei: în condițiile globalizării, tot mai mulți copii ajung să se îndepărteze de limba maternă în favoarea unei limbi unice care asigură comunicarea la nivel mondial, pierzând legătura cu profunzimea limbii primare. Nu de puține ori, copiii recunosc cu sinceritate că se exprimă mai bine într-o altă limbă, decât în limba vorbită în familie. Nu înseamnă acest lucru că ar trebui să-i împiedicăm pe copii să învețe o limbă străină, ci doar să îi determinăm să aprofundeze studiul propriei limbi, prin intermediul căreia au învățat să se raporteze la realitatea înconjurătoare.

Astfel, prin preocupările sale pedagogice cărora le-a rămas fidel toată viața, Vasyl Suhomlynskyi rămâne un autor mereu actual, care a reușit să inspire generații de dascăli preocupați în egală măsură de calitatea actului didactic și de însușirea iubirii față de limba maternă de la o vârstă fragedă. Cuvintele sale ni se par grăitoare în acest sens: „*Omul se naște pe lume nu pentru a dispărea ca un fir de praf necunoscut. Omul se naște pentru a lăsa o urmă care să dureze toată viața*”. Și ce urmă mai frumoasă poate fi, decât a ști că, prin cuvintele tale, ai contribuit la modelarea sufletului și a minții unui copil, l-ai ajutat să privească lumea, s-o descopere și s-o înțeleagă?

Cristina SILAGHI

Referințe webografice:

Сухомлинський Василь Олександрович, *Слово про рідну мову*, margoviska.wixsite.com/suhomlynskyi, accesat în 7 februarie 2022
naurok.com.ua/ vihovannya-lyubovi-do-ridnoho-slova-v-tvorah-v-o-suhomlinskoho-61439.html, accesat în 7 februarie 2022

Ivan NECIUI-LEVYTKYI

CONCEPȚIA DESPRE LUME LA POPORUL UCRAINEAN. SCHIȚĂ DE MITOLOGIE UCRAINEANĂ

(Continuare din nr. 33)

De zeița Soare și zeița Stea trebuie distinsă, în cântece, încă o imagine mitică feminină, o fată, deoarece ea are trăsături caracteristice proprii, care ne permit să constatăm, fără dificultate, că acea fată este zeița Nor sau nimfa apei cerești din nori. Zeița Nor este numită fata albă și apare mereu lângă apă: fie spală odăjdile luate de vânt și duse în ceruri, fie spală cămășile la râu și duce apă cu gălețile, fie plutește pe o corabie pe marea albastră, fie, luând apă din Dunăre, cade în râu și plutește pe Dunăre, sau pur și simplu, este descris faptul că ea plutește pe apă, se scufundă și întinde mâna pentru a fi salvată. În câteva cântece de primăvară, se spune despre fata albă că ea cară apa cu ciubărul sau cu ciurul și stinge dumbrava în flăcări sau trandafirul roșu. În toate acele imagini nu e greu să o recunoaștem pe zeița Nor, care plutește pe cerul albastru nemărginit, se umple de apă și o varsă, ca din ciur sau din ciubăr, asupra focului din nori – fulgerul, sau asupra pământului înfierbântat de razele fierbinți ale soarelui; umplându-se de apă, ea se scufundă în Dunăre, adică se risipește, dispare de tot pe cer.

În cel mai complet tablou, zeița Nor este descrisă drept o fată cârciumăreasă. Dumbrava cea verde freamătă, răsună, pentru că a auzit în interiorul ei o fiară ciudată, pe bourul-cerb cu zece coarne. Pe al zecelea corn se află un turn, iar în turn ține cârciumă o tânără frumoasă. Ea vinde trei băuturi: rachiu spumant, miere dulce și vin tânăr. Deschizând ferestruica, tânăra privește întruna câmpia întinsă. În acel turn sosesc trei valahi: ei au băut și au convins-o pe tânăra cârciumăreasă să meargă cu ei. Nici n-au apucat s-o scoată pe fată din grădină, că au și comis o trădare: au parcurs cu ea vreo două mile, iar la a treia s-au odihnit, au lăsat caii să pască, iar cârciumăresei i-au poruncit să aștearnă patul. Ea le-a răspuns că mama ei nu a măritat-o, tocmai ca să nu trebuiască să aștearnă patul sub un paltin verde. Valahii au scăpărat foc, au aprins pinul de sus până jos: o smoală neagră a curs pe trupul alb al cârciumăresei.

În acest tablou este descrisă zeița Nor, care șade pe norii-fiare de pe cer și de aici varsă pe pământ ploaia, care, în mitologie, este numită fie miere, fie vin, fie bere înspumată. Trădarea valahului este trădarea zeului Hromovyk (Tunet), care străpunge norul și îl revarsă ca o smoală neagră, în chip de ploaie, pe pământ, aprinzând cu fulgerul copacul cerească – norii. La vechii hinduși, norul de ploaie era descris ca o femeie cu sâni voluptuoși, pe care o trădează Hromovyk; și

în mitologia greacă, Apollo o urmărește pe nimfa Daphne, o prinde din urmă, o apucă cu mâinile, dar ea moare în acel moment în îmbrățișarea lui. În aceste mituri, la fel ca în imaginea trădării și a morții cârciumăresei, este descrisă spargerea norului de vară de către tunet și dispariția lui în spațiul ceresc.

Aceluiași tipar îi aparține și tânăra, înfățișată printre prietenele și slujitoarele sale, despre care este vorba într-un cântec: ea bea miere dulce, prietenele sale beau vin, iar slujitoarele beau rachiu și, în același timp, fata cântă la orgă, prietenele cântă la vioară, iar slujitoarele cântă din fluiet. O asemenea orchestră minunată, necunoscută pe pământul ucrainean, cântă, cu siguranță, în cer. Tânăra însăși este zeița Nor, iar prietenele și slujitoarele sale reperezintă muzica cerească hindusă și baiadererele-apsarase sau norii, care parcă dansează în vânt și foșnesc pe timp de ploaie. În cântece mai

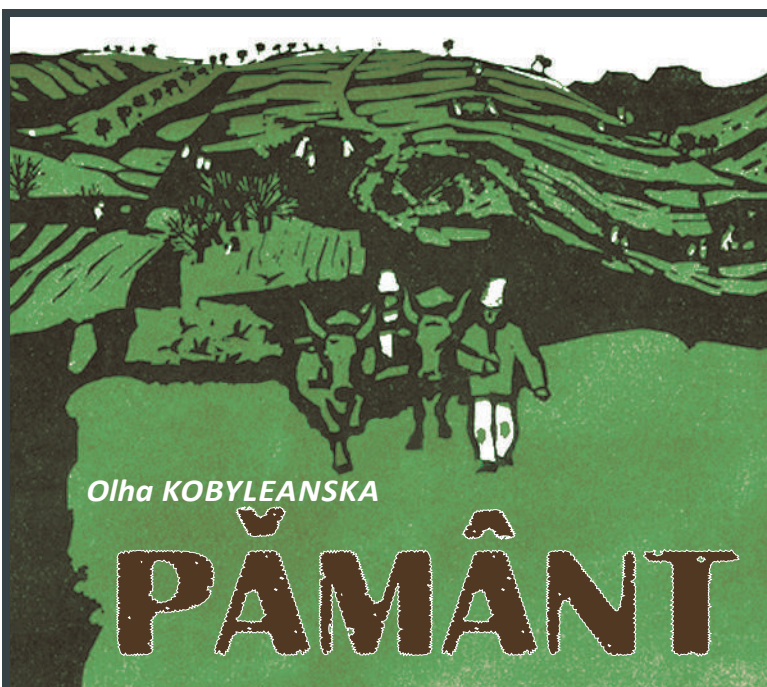
este descrisă o fată care trăiește în munți. La ea vine un tânăr frumos, dar ea îi trimite vorbă să nu-și obosească caii, să nu-i deranjeze pe oameni, deoarece va veni singură la el plutind deasupra satului pe un norișor negru, iar deasupra dumbrăvii, sub forma unei ploii mărunte. Evident, fata însăși spune cine este. Stând pe un animal ciudat, fata își piaptână cosițele și cere ca vântul să n-o sufle și soarele să n-o lumineze: ei nu-i place soarele, la fel cum norul însuși îl acoperă pe acesta.

Adunând la un loc toate trăsăturile fetei-cârciumărese, observăm că, în imaginea ei, poporul a creat mitul despre zeița Nor, nimfa apei cerești. Vechii hinduși se uitau la nori ca la niște femei minunate, care adapă pământul cu laptele lor și ca la niște fete numite apsarase. Acestora le plăcea să se preschimbe în vaci, pe care le mulgeau semizeii Gandharvas și însuși Indra, zeul tunetului. Toate acele femei țineau în nori o băutură dătătoare de viață – amrita, la fel cum fata-cârciumăreasă ține o cârciumă cu băuturi pe coarnele unui animal ciudat. Grecii le-au adus pe acele zeițe cerești pe pământ, numindu-le nimfe, nereide și naiade, care trăiesc în apă și cântă cântece minunate. În mitologia ucraineană, zeița Nor, adusă din cer pe pământ, a devenit rusalcă în râuri, izvoare, pe câmpii și în păduri, mavkă în munți și peșteri. Rusalcelor și mavcelor le place să apară lângă apă, le place să cânte și să spele rochiile, la fel cum îi place și zeiței Nor, rusalca cerească.

O altă imagine a norului, probabil cea mai veche, este cea zoomorfă. Un șarpe miraculos stătea sub o piatră albă. El a fost zărit de un tânăr domnișor și acesta a vrut să-l omoare. Șarpele îl roagă să aibă milă de el și îi promite ajutorul când se va căsători: îi va dura poduri, va aranja mesele, va pune stâlpi de aur, va așterne covoare de mătase și va aprinde lumânări de ceară. Șarpele înfăptuiește acele minuni care se petrec în timp ce tună și fulgeră, când cerul este acoperit cu mese și poduri, cu covoare, adică cu nori. Stâlpii de aur și lumânările de ceară arzând se referă la fulger. Un astfel de șarpe miraculos reprezintă norul în timp ce tună și fulgeră. Această imagine a norului este, fără îndoială, mai veche decât imaginea umană a zeiței Nor și seamănă mai mult cu animalul fabulos bour-cerb, pe care trăiește și cârciumărește zeița Nor.

(Va urma)

Traducere din limba ucraineană
de **Cristina SILAGHI**

(Continuare din nr. 33)

– Oh, moartea! – icni bătrânul și lăsă trist capul în piept. Numai moartea face ce vrea, numai ea ne stăpânește. Cu toate astea, n-aveai de ce te grăbi așa!

– Ți-e teamă că n-o să-ți găsești noră, cumetre? – făcu Dokia. – N-ai grijă! Nu cred să fie fată la noi în sat care să nu-l vrea pe Myhailo al tău! Dar tot cine vrea Dumnezeu o să-i fie nevastă. Până una alta, bucură-te că-i vrednic și cinstit. Nu-i găsești pereche nouă sate în jur – nimeni nu-i

ca el. Dacă n-o ajunge într-o zi fala satului, ba poate chiar și primar, atunci să știi că nu mai este dreptate pe pământ. Ce să-i faci, se vede că nu le-a fost sortit de nu s-au putut lua. Zău așa! Și tu ai vrut, și eu am vrut! Numai uite, a fost să se rănduiască altfel de cum am vrut noi! Așa a vrut Dumnezeu, cumetre!

La vorbele acestea, Ivonika tăcu. Își împreună mâinile, ca pentru rugăciune, după care și le apropie de buze.

– Myhailyk¹! – suspină el. – Myhailyk, băiatul tatei²!

Apoi își înlănțui degetele, ca într-o rugă mută, și tăcu iarăși. Lacrimi mari îi împăienjeniră ochii și capul începu să-i tremure ușor. Era tare tulburat.

Dokia se simți îndurerată și ea. O iubea și ea pe Parasenka, dar așa cum își iubea el băiatul... se pare că nimeni nu-și iubea copilul...

– Ei, lasă, tu mai ai un fecior, pe Sava, mezinul! – aruncă ea după un răstimp de tăcere.

Fața bătrânului își schimbă expresia.

– Sava... rosti el rar și trist. Sava nu-i Myhailo! Și el tot băiatul meu e! Uite, Dokiiko, îmi stă aici, la inimă, de mic, ca un bulgăre de pământ! Mi-e drag, că doar și el e băiatul meu! Dar el este altă mlădiță. Crește și se leagă de ceva... dar nu de ceva bun și nu de noi. Se teme de muncă, numai la joc se gândește. Ar umbla cu pușca la vânătoare zi și noapte, tot prin câmp și prin pădure, iar de casă și-aduce aminte numai atunci când mămăliga stă răsturnată pe

masă. Nu-i pasă dacă vitele sunt ori nu adăpate, numai pe el să nu-l ardă setea. Nu-i pasă cum e vremea, dacă prieste pământului și grânelor, dacă nu omoară albinele – numai el să-și poată face de cap, numai el să aibă miere de ajuns, să dreagă rachiu cât îi trebuie și să tragă la măsca cu Dumnezeu știe cine!

– E încă-i tânăr, cumetre!

– Tânăr! Tânăr, nici vorbă, abia are nouăsprezece ani.

Dar când Myhailo avea șaptesprezece ani, era mâna mea dreaptă, ca și azi. La anii lui, eu slugăream pe la străini, eram un argat sărac și mă închinam adânc înaintea oamenilor și a lui Dumnezeu. Trag nădejde, însă, că mai târziu, când o mai crește, o să-i vină mintea la cap, că de isteț e isteț și azi... Isteț, nu glumă... Așa crud cum îl știi, întrece în șiretlicuri pe oricine. Eh, numai lenea asta a lui mă roade la inimă; nu îndrăgește pământul. Și umblă pe el, îl calcă sub tălpi, trăiește de pe urma lui, că doar el, pământul, îl ține. Dar dacă nu se schimbă, pământul n-o să încapă pe mâinile lui, i-am spus asta odată, și-am să i-o mai spun.

– Lasă, cumetre, lasă! Tu vrei să fie toți ca tine, ori ca Myhailo al tău!

– Și de ce nu? Dacă eu pot să fiu bun, de ce să nu fie și copilul meu bun? Și-apoi... la ce trăiește omul? Oare nu ca să muncească, Dokiiko, să muncească din greu zi și noapte?... Când o să-nchid ochii, vreau ca pământul meu să încapă pe mâini vrednice, care știu să muncească. Eu nu am furat pământul, nici nu l-am dobândit prin înșelăciune. Eu și cu Mariika mea – noi doi am muncit pentru el, cu mâinile noastre am muncit... Cu sângele și cu sudoarea noastră l-am stropit. Fiecare bulgăre, fiecare brazdă stau

1 Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – Mihailik

2 Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – tati

martori cum ne-am frânt de mijloc muncind, cum de multe ori răbdam de foame și de frig, numai ca să nu dăm banii câștigați pe un codru de pâine, ci tot pentru el, pentru bulgării lui! Tot satul știe asta. Începând cu boierul, care mă cunoaște încă de pe când eram copil, și până la ultimul gospodar și argat din sat!

– Știu, cumetre! Asta a fost atunci, când trebuia să se facă linia ferată prin părțile noastre, că trebuia să treacă prin satul vecin, prin pădurea cea mare și prin mlaștinile alea pe care oamenii le ocoleau pe unde se pricepea fiecare... Atunci a fost, cumetre! Știu! Tu și nevastă-ta v-ați dus să cărați pietre, nisip și prundiș. Știu, cum să nu.³

– Da, da! – încuviință el cu ochii scânteietori. – Toate astea noi le-am cărat, ba încă și altele! Pământ, lemne, cărbuni... și Dumnezeu mai știe ce... Toate mlaștinile alea îngrozitoare, care luceau ici-colo în pădure și în câmp, trebuiau astupate cu pământ, secate. Și cine făcea treaba? Măinile oamenilor. Și printre ele erau și mâinile mele și ale Mariikăi mele. Acolo și-a pierdut Mariika sănătatea. Tu habar n-ai, Dokiiko, – urmă el, – că pe-atunci nu ne-nduram să punem în gură nici măcar o fărâmiță de carne. N-a tăiat și ea o dată o găină, n-a fiert un ou, n-a băut un strop de lapte. Toate le făceam bani, până ce-am ajuns să ne încropim rostul de azi. Numai Dumnezeu știe cum am dus-o noi pe-atunci, că toate nici nu le poți povesti. De,

aveam copii, și trebuia cândva să le lăsăm și lor un cheag. Cine altul să facă asta? Oamenii ne țin de zgârciți, dar spune și tu, Dokiiko, că ești o gospodină fără de pereche și le ai pe toate în mână, spune și tu dacă poți lăsa să se spulbere ceva pentru care ai trudit atât de amarnic.

Ea dădu din cap în semn de încuviințare și zise: – Dar acum puteți și voi să trăiți mai bine... că, slavă domnului, aveți de unde!

– Mai bine? Adică, să ne apucăm să le mâncăm pe toate? Nu, Dokiiko! Asta, nu! Mulțumesc Celui de sus, n-avem nevoie să facem așa: țaranul se mulțumește cu puțin! Ce, să ne îndopăm cu jimble, când în vremurile grele aveam destulă putere și de la pâinea neagră, de la mămăligă și fasole? Ori poate să-mi fierb cafea? Pentru asta sunt destui boieri azi!

– Ar trebui să te odihnești mai mult. Și tu și nevastă-ta.

Bătrânul începu să râdă. – Eh, cumătră, – spuse el, – vorbești de parcă tu ți-ai odihnit vreodată mâinile! Ori poate ai de gând s-o faci acuma, când îți iese copila din casă?

Ea dădu a împotrivire din cap. – Ei, vezi?! – aruncă el cu o veselie triumfătoare. – Cât m-or ține puterile și cât oi trăi, o să tot muncesc. Când ne-o veni vremea, o să ne cheme Dumnezeu singur să ne odihnim. Soarta noastră e să muncim mereu, că pe urmă o să ne tot odihnim.

Așa a dat Dumnezeu, Dokiiko! Așa a dat Dumnezeu... – repetă ea aproape cu jale. – Așa... a dat... Dumnezeu!

(Va urma)

Adaptare de **Natalia BURDUJA**

Ilustrații de **Serhii ADAMOVCYI**

³ Cf. M. Gafton și E. Mihaiciuk – cum nu

(Continuare din nr. 33)

IV

În foisor bătu deja ora zece. Soarele se ridică deasupra orașelului și licărea sonor în țurțurii acoperișurilor de tablă. Cu toate acestea, gerul nu scădea. La școala profesională, geamurile clădirii principale aveau o strălucire vie, copacii din părculețul orașului scârțâiau, din fântâna din curte, curățită de elevii de la profesională, se ridica un abur subțire.

Nicio grupă nu s-a mai apropiat de cantină. Băieții căutau locuri ferite și însorite, unde să se adăpostască de ger. Șefii de grupă lipseau: fuseseră chemați la director. Și tocmai această lipsă a oricărei autorități îi îngrijora cel mai mult pe elevi.

– Acum o să-i caute pe instigatori, – se vorbea încet între elevi.

- O să înceapă eliminările...
- Păi, pentru ce?...
- Ai să vezi...

În curte apăru Tyta: probabil se gândea că masa de dimineață se terminase și o să-i pice și lui ceva de la bucatărie. El trecea de la un grup la altul, ducea mâna la căciula cu panglică roșie, le surădea blând băieților, dar nimeni nu-i dădea vreo atenție... Toți aveau privirea ațintită asupra ușii de la intrarea principală.

În cele din urmă, pe acea ușă ieși instructorul cu pregătirea militară Vitkovskyi. Măinile, cea bună și proteza, le ținea regulamentar, buzele strânse cu multă importanță, capul sus, de parcă imediat urma să i se confere un ordin militar în fața întregii armate, armată care n-a suportat presiunea inamicului și a rupt-o la fugă și numai el, soldatul Vitkovskyi, a rezistat și a învins...

– Adunarea pe platou! – comandă el scurt, ca o plesnitură de bici.

După aceea comenzile au venit una după alta, repede, aproape fără pauză.

- Alinierea!
- Drepti!
- Pe loc repaus!
- Drepti!
- Pe loc repaus!

Elevii executau comenzile, reacționând cu supunere mută.

Primii care au ieșit în fugă din corpul central au fost șefii de grupă. Ca toți șefii mici, ei erau furioși, dar în același timp erau mândri că tocmai ei fuseseră luați la întrebări. „Ia te uită, – se putea citi pe fețele lor, – vouă vă e gândul numai să crăpați în voi, iar belelele cad pe capul nostru...”

Băieții începură să-i întrebe în șoaptă despre ce o să se întâmple, dar în acea clipă apăru pe platou directorul înconjurat de un grup de paltoane negre, și în fața careului răsună iarăși comanda:

– Drepti!

Maiștrii au fugit repede fiecare la grupa sa. În fața careului au rămas doar instructorul politic, cel cu pregătirea militară Vitkovskyi și directorul. În mâna lui flutura în vânt o coală de hârtie, cu ceva scris pe o coloană. Instructorul politic ieși în față și vorbi greu, cu răgușeală surdă în glas:

– Tovarăși elevi ai școlii profesionale... Ceea ce s-a întâmplat azi la cantină e o crimă grea față de poporul care vă încalță și vă îmbracă... Ba mai mult: e o diversiune politică, un joc în favoarea dușmanilor... Mi-e rușine, tovarăși, pentru voi, ai căror părinți mai ieri au căzut eroic, luptând în numele...

El vorbi îndelung, ridicând din când în când privirea spre vârfurile copacilor din părculeț, de pe crengile cărora cădeau cu zgomot țurțuri de gheață, scuturând din stejari frunze albe, înghețate...

– Așadar, – încheie instructorul politic, – cei care au tulburat azi orarul lecțiilor au o mare răspundere în fața direcțiunii școlii, precum și în fața colegilor...

Valeri Maksymovyci lăsă capul în jos și se retrase într-o parte. Atunci Sahațkyi îl chemă la el pe instructorul cu pregătirea militară și când acesta se grăbi ținându-l de mână, salutând în permanență cu mâna la tâmplă, îi înmână lista, iar el își aținti din nou privirea asupra careului. Privirea lui sașie părea că îi cuprinde pe toți în același timp, din care cauză fiecare elev era convins că directorul se uită tocmai la el și tuturor le era frică.

– Grupa întâi, atenție! – glăsuie tare instructorul Vitkovskyi. – Ciaban, Tyhonovyci, Pryhodko, Reva, doi pași în față! – Grupa a doua...

Alinierea careului se tulbură, rândul din spate dădu peste cei din față, aripa stângă veni și ea mai în față, formându-se un mare semicerc.

– Grupa a treia, atenție!

Maistrul Poluleak făcu câțiva pași în direcția lui Sahațkyi și, luând militărește poziția de drepti, zise:

– Tovarășe director, în grupa a treia nu sunt indisciplinați. Ai mei nici n-au apucat să intre în cantină...

Cu toate acestea, nu i se răspunse. Iar Vasiuta îl privi pe furiș pe Ihorko și-și umflă pieptul și mai tare.

– Grupa a treia... – continuă Vitkovskyi. – Cimutyk, Seabro, Ciovnovyi, doi pași...

Auzindu-și numele, Ihorko privi repede în jur, de pară ar fi căutat ajutor din partea cuiva din spate. Dar acolo nu mai era nimeni. Cei care stătuseră acolo se îmbulziră mai demult în față. În spate, lângă scuar, se afla doar Vasyl Tyta. El stătea lângă un troian sub un plop tânăr, ținând mândru mâna murdară lipită de căciula cu panglică roșie...

– Ciovnovyi!

Ihorko își făcu loc prin mulțime și ieși în fața careului alături de maistrul lui. Poluleak se aplecă puțin spre el și-i șopti: „Ce s-a întâmplat, Ihore? Ai făcut ceva? Ah, ce necaz... Numai Skoryk a făcut-o... Nimeni altcineva. Noi am fost interogați separat...”

În acest timp, celor „citați” li s-a comandat „la dreapta!” și au fost duși la magazie. „Să ne dezechipeze”... – înțelese Ihorko, pentru că acum un an așa au făcut cu alți doi, și-și mușca buza ca să nu-l apuce plânsul. Dar lacrimile țâșniră singure, începu să vadă dublu. Și când își întoarse privirea spre instructorul politic, i se păru că pe platou erau doi Valeri Maksymovyci.

Lângă stiva de scânduri, de după care apărea mereu directorul, Ihorko se împiedică de o scurtătură care ieșea din zăpadă, se poticni și pierdu un bocanc.

– Treci în grup! – se răsti supărat Vitkovskyi.

Ihorko se așeză lângă stivă și se apucă să se încălzească în grabă, dar mâinile îi tremurau, iar ochii îi erau orbiți de lacrimi fierbinți, încât nu nimerea deloc cu șiretul în găurica înghețată. Veni spre el în grabă Poluleak, se lăsă pe vine ca să-l ajute și-i șopti cu căldură la ureche:

– Nu-i nimic, Ihore, nu-i nimic... – iar gropița din frunte se zbătea, pulsa, tic-tic-tic. – O să vorbesc acuși cu Valeri... El o să aranjeze... E totuși un erou... O să mă asculte...

– Ce?! – strigă Ihorko sărind în picioare. – Erou?! Se repezi spre platou, se lovi cu capul de-o scândură și strigă cât putu de tare:

– Mă... Mă... Auzi, mă?! Și-n acea clipă, palma lată a lui Poluleak îi astupă gura. – Taci, prostuțule, taci!... Ah, ce necaz... S-a îmbolnăvit băiatul... Ce să-i faci? S-a îmbolnăvit...

MAME REFUGIATE DIN UCRAINA *Nadejda și Tania*

Sunt sentimente și trăiri care nu pot fi relatate într-un articol de presă sau într-un reportaj. Cu siguranță, aceleași sentimente ne încearcă pe toți, indiferent de apartenența politică, religioasă sau etnică, cu privire la războiul de lângă noi, din Ucraina. În cele ce urmează, nu voi descrie, cel puțin nu în acest număr al revistei, situația dramatică din orașele bombardate sau războiul care a uimit și a întristat o lume întreagă, ci mă voi raporta doar la interviurile pe care, recunosc cu mâna pe inimă, le-am realizat pentru prima dată în cariera mea de jurnalist cu lacrimi în ochi. Durerea mamelor refugiate din calea războiului cu copilași de-o șchioapă este incomensurabilă. O parte dintre ele, cele care au ajuns la noi, în județul Timiș, mi-au mărturisit că sufletul lor este sfărâmat în mii de bucățele și doar speranța pentru pace și viață, pentru pruncii lor, le dă curaj să meargă mai departe. Nu se mândresc cu faptul că au trecut granița și au lăsat în urmă țara, casa, sufletul pereche, părinții, surorile, frații, toți apropiații sau animalele de companie, și la simpla întrebare: *De ce ați plecat?* le curg lacrimi pe obrazul mult prea întristat de atâta durere. Fiecare are o poveste de viață, plânge după cineva drag și suferă după scumpa patrie, Ucraina. De pildă, doamna Nadejda mi-a spus că în doar 10 minute viața ei s-a schimbat radical: și-a pus hainele și actele într-un bagaj, și-a luat copiii și au plecat.

Mihaela Bumbuc: *Din ce oraș al Ucrainei sunteți?*

Nadejda: Suntem din Ucraina, orașul Ivano-Frankivsk, acolo am trăit cu soțul și copiii mei. Când au început să ne bombardeze, în 10 minute am strâns câteva haine, am luat actele de la casă, pașapoartele, am închis ușa după noi și am plecat.

M.B.: *Când s-a întâmplat?*

N.: În dimineața zilei de 24 februarie, pe la ora șase-șapte, încă dormeam, ne-a trezit zgomotul bombelor și sunetul sirenei. Am auzit un vuiet puternic, pe care nu pot să-l descriu în cuvinte, nu am fost pregătiți pentru ce va urma, am luat ce-am apucat și am plecat cu mașina spre părinții soțului, la sat.

M.B.: *De ce plângeți?*

N.: Viața mea este într-o singură geantă, de soț am fost despărțită la vamă, iar acum tresar la fiecare telefon pe care îl primesc din Ucraina, îmi fac griji pentru el, pentru toți cunoscuții pe care i-am lăsat în urmă, pentru Ucraina.

M.B.: *A fost greu să vă despărțiți de el?*

N.: Foarte greu! Când am trecut granița în România, a fost foarte dificil, panică, stres, atât pentru noi, cât și pentru copii, mai ales că ne-am lăsat soții acasă, unii din ei deja s-au înrolat în armată. Suntem recunoscători țării voastre, oamenilor care ne-au dat de mâncare, ne-au transportat și ne-au găzduit în familiile de ucraineni din Știuca. Avem un acoperiș deasupra capului, copiii noștri au tot ce le trebuie, mâncare, haine, căldura familiei. Nu am cuvinte de mulțumire.

M.B.: *Ce veți face, rămâneți la noi?*

N.: Vrem să mergem mai departe, la rude, în Italia o am pe mama, iar ce va fi în viitor, timpul ne va arăta...

Cu greu m-am despărțit de Nadejda, i-am urat drum bun, sănătate și multă putere, însă la ieșirea din ograda doamnei Turcin, o tânără mămică din Ucraina își plimba pe uliță copilul în căruț. I-am dat binețe în limba maternă, iar ea, mirată, s-a oprit și am stat de vorbă: era din Colomeia, un oraș situat pe malul râului Prut. A venit împreună cu fetița ei de 10 ani și băiețelul de nici doi ani.

Mihaela Bumbuc: *Cum a fost drumul până aici?*

Tania: Foarte greu și lung.

M.B.: *Ucrainenii din Știuca v-au primit bine, aveți nevoie de ceva?*

T.: Avem tot ce ne trebuie. Aici, sunt oameni foarte buni, am nimerit într-o familie bună la suflet, mai rar întâlnești așa oameni ca ei.

Tânăra mămică zâmbea, însă lacrimile din ochii ei albaștri precum cerul senin de primăvară au început să se prelingă pe obraz. Nu mai aveam de gând să continui interviul, urma să-i spun operatorului care m-a însoțit la filmări să oprească camera.

M.B.: *Vă rog, nu plângeți, căci nici eu nu mă pot abține...*

T.: Cum să nu plâng, am lăsat totul acolo, absolut totul și am plecat printre străini, cu copilașii în brațe și o singură valiză.

M.B.: *Nu sunteți printre străini, sunteți cu noi, ucrainenii. Chiar nu vreau să vă fac să plângeți....*

T.: Înțelegeți, nici noi nu vrem, dar lacrimile curg, ne este foarte greu, suferim pentru tot ce se întâmplă în Ucraina. Am fost despărțite de bărbați și doar Bunul Dumnezeu știe dacă ne vom revedea și când ne vom reîntoarce acasă. Oamenii ne-au primit foarte bine, la vamă ne-au dat de mâncare, eram flămânzi și însetați, nici nu ne-am putut închipui că sunteți atât de primitori. Când am ajuns la ucrainenii din Știuca, ne-au primit la fel cum își primesc familia, care vine în oșpeție. Se poartă frumos cu noi, iar noi le mulțumim din suflet, pentru tot ceea ce fac. Vă mulțumim din suflet!

La finalul interviului, în jurul nostru s-au adunat și alte mămici din Ucraina, cu povești similare, parcă trase la indigo, le-am urat drum bun, acolo unde pașii le vor purta. Am pupat mănuta copilășului, care între timp adormise, și am pornit la drum, spre filialele Uniunii Ucrainenilor din Timiș, unde se derula campania umanitară „Pentru pacea din Ucraina și solidaritate cu poporul ucrainean”.

Mihaela BUMBUC

Taras ȘEVCENKO

CAUCAZUL

(fragment)

Pentru cine ești pe cruce,
lisuse înalte?
Pentru noi cei buni sau pentru
Adevăr... sau poate
Să ne batem joc de tine?
Așa s-a întâmplat în fine,
În hramuri și iconostase
Ard sfeșnice în fum de mir
Și-n fața chipului martir

Ei bat mătăanii cuvioase.
Pentru război și jaf se roagă,
Să curgă sângele de frate,
Apoi ți-aduc ca drept plocon
Veșminte din părjol furate!
Luminatu-ne-am! Și alții
Luminați să fie,
Soarele dreptății să-aibă
Orbii și copiii!..

Tot vom arăta! doar dați-vă
Pe mâinile noastre,
Învăța-vom cum să facem
Pușcării sihastru,
Cum să făurim cătușe,
Cum se poartă ele,
Cum să împletim mai bine
Cnuturile grele, –
Tot vom învăța, doar dați-ne
Munții voștri-n zare...
Pentru că deja luat-am
Și câmpii și mare.

Traducere din limba ucraineană
de Ion COZMEI

Ilustrație de Vasyl SEDLEAR